

Η ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΧΟΡΗΓΗΣΗΣ ΑΣΥΛΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Έως το πρώτο τρίμηνο του 2013

This work is licensed
under a

**ARTIP: Awareness Raising and Training Measures
for the Istanbul Protocol in Europe**

www.istanbulprotocol.info

Education and Culture DG

Lifelong Learning Programme

Funding support

This project has been funded with support from the European Commission. This communication reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Copyrights

This work is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivs 3.0 Unported License](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/).

Visit for details: <http://creativecommons.org>

Στόχος του παρόντος είναι να δώσει στον αναγνώστη μία συνολική εικόνα της ισχύουσας διαδικασίας για τη χορήγηση ασύλου σε πολιτικούς πρόσφυγες που υποβάλλουν αίτηση ασύλου στην Ελλάδα.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

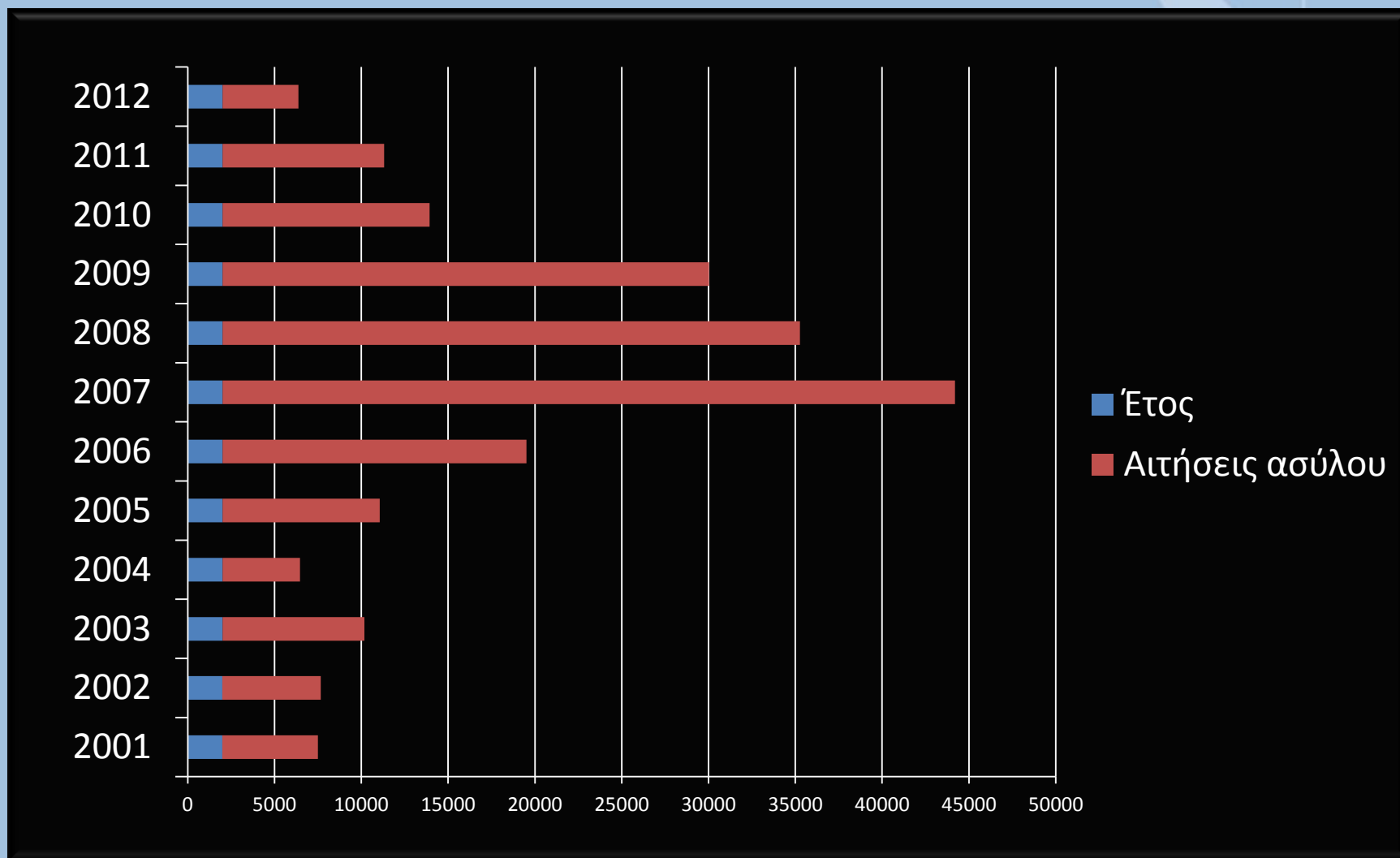
Η λέξη « **άσυλο** » προέρχεται από το ρήμα « συλώ », που είναι ομηρικό και σήμαινε αρχικά « αφαιρώ τα όπλα από νεκρό εχθρό, λαφυραγωγώ », ενώ αργότερα απλώς « αποσπώ, παίρνω, αφαιρώ » και το στερητικό « α ». Από τα αρχαία ελληνικά η λέξη πέρασε στα λατινικά και από εκεί στις ευρωπαϊκές γλώσσες όπου απέκτησε νεότερες ιδιαίτερες σημασίες.

Η Ελλάδα ανέκαθεν αποτέλεσε πεδίο διέλευσης ή και εγκατάστασης μεγάλου αριθμού αλλοδαπών μεμονωμένων προσώπων ή πληθυσμιακών ομάδων, ανάμεσα τους και πολλών προσφύγων που καταφθάνουν στην ελληνική επικράτεια με οποιοδήποτε μέσο, αναζητώντας ελπίδα σωτηρίας ή την περαιτέρω διαφυγή τους.

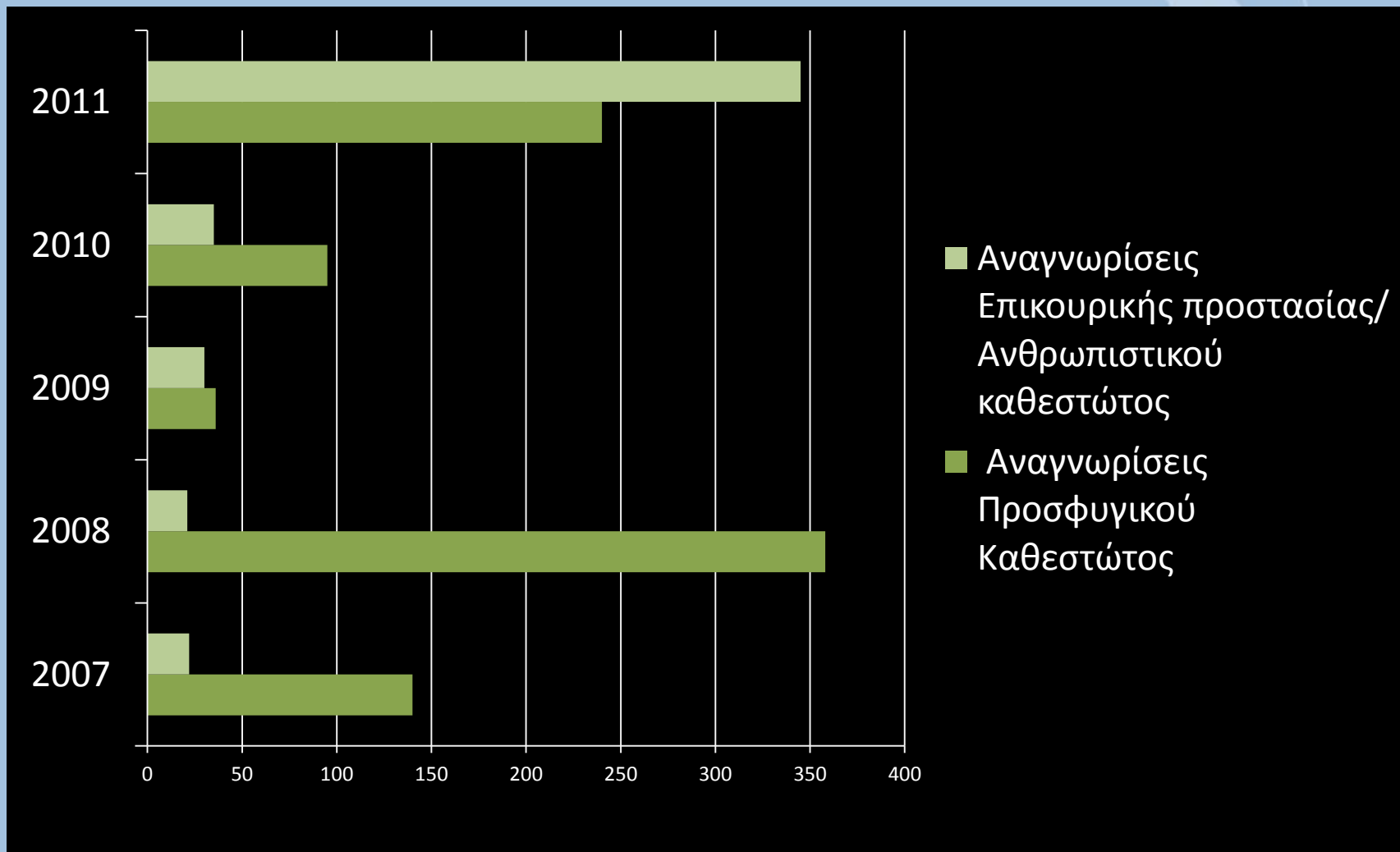
Λόγοι:

- Η ιδιαίτερα στρατηγική της θέση ανάμεσα σε τρεις ηπείρους
- Η γεωμορφολογία του εδάφους και των νησιών της
- Η οικονομική άνθηση των τελευταίων ετών πριν την κρίση και η ένταξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση
- Η ανέχεια των γειτονικών χωρών
- Η ανοχή των αρμόδιων αρχών
- Η ελλιπής προστασία των συνόρων

Πίνακας 1, Αριθμός αιτήσεων στην Ελλάδα ανά έτος, από το 2001 έως το πρώτο εξάμηνο το 2012 (Πηγή: Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες)

Πίνακας 2, Αριθμός Αναγνώρισεων Προσφυγικού Καθεστώτος και Αναγνώρισεων Επικουρικής Προστασίας/Ανθρωπιστικού Καθεστώτος στην Ελλάδα από το 2007 έως το 2011 (Πηγή: Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες)

Ενδεικτικά, το 2011 παρατηρήθηκε κατακόρυφη αύξηση των αιτήσεων ασύλου στις βιομηχανικά ανεπτυγμένες χώρες του κόσμου, ενώ η Ελλάδα με μόλις 9.311 αιτήσεις ασύλου, κατατάσσεται 14η αναφορικά με τον αριθμό των καταγεγραμμένων αιτήσεων, μεταξύ των χωρών, ευρωπαϊκών και μη ευρωπαϊκών, που εξετάζονται στην έκθεση της Ύπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες.

Δεν υπάρχουν ξεχωριστά στατιστικά στοιχεία που να αφορούν τις αιτήσεις ασύλου που έχουν κατατεθεί από ασυνόδευτους ανήλικους ή παιδιά που έχουν αποχωριστεί από τις οικογένειές τους.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΧΟΡΗΓΗΣ ΑΣΥΛΟΥ ΕΝ ΙΣΧΥ

Η ισχύουσα Ελληνική Νομοθεσία για το Άσυλο έχει οριστεί σε συμφωνία με τις επιταγές της Ευρωπαϊκής νομοθετικής πολιτικής και των διεθνών συνθηκών στις οποίες η χώρα έχει προσχωρήσει, με εξέχουσες τη Σύμβαση της Γενεύης του 1951 περί του Καθεστώτος των Προσφύγων (ΝΔ 3989/1959, ΦΕΚ Α' 201) και το Πρωτόκολλο του 1967 σχετικό προς το καθεστώς των προσφύγων (ΑΝ 389/ 1968, ΦΕΚ Α' 125).

- **Προεδρικό Διάταγμα 104/2012**
Οργάνωση και Λειτουργία Υπηρεσίας Ασύλου του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη.
- **Προεδρικό Διάταγμα 102/2012**
Οργάνωση και Λειτουργία Υπηρεσίας Πρώτης Υποδοχής του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη.
- **Προεδρικό Διάταγμα 116/2012**
Τροποποίηση του π.δ.114/2010 - Παράταση της κράτησης αιτούντων άσυλο.
- **Γενικός Κανονισμός Λειτουργίας Περιφερειακών Υπηρεσιών Πρώτης Υποδοχής**
26 Ιανουαρίου 2012.
- **Νόμος 3907/2011**
Ίδρυση Υπηρεσίας Ασύλου και Υπηρεσίας Πρώτης Υποδοχής, προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας προς τις διατάξεις της Οδηγίας 2008/115/ΕΚ. *Ο Νόμος αυτός δεν έχει ακόμη εφαρμοστεί στην πράξη.*
 - Εγκύκλιος 37/2011**, Απόφαση επιστροφής παρανόμως διαμένοντων υπηκόων τρίτων χωρών – Εφαρμογή των διατάξεων 16 έως 41 του Ν.3907/2011.
 - Ν.4058/2012** (αρ.18, Τροποποίηση του Ν.3907/2011)
 - Εγκύκλιος 41/2 012**, Διαδικασία επίδοσης απορριπτικών ή αποφάσεων ανάκλησης αδειών διαμονής.

- **Προεδρικό Διάταγμα 80/2006**
Παροχή προσωρινής προστασίας σε περίπτωση μαζικής εισροής εκτοπισθέντων αλλοδαπών.
- **Προεδρικό Διάταγμα 366/2002**
Ίδρυση Κέντρου Προσωρινής Διαμονής Αιτούντων Άσυλο Αλλοδαπών Προσφύγων στην Αθήνα.
- **Προεδρικό Διάταγμα 266/1999**
Διοικητική υπαγωγή και λειτουργία του υφισταμένου στο Λαύριο Αττικής Κέντρου Προσφύγων και κοινωνική προστασία των αναγνωρισμένων προσφύγων, των αιτούντων άσυλο και των παραμενόντων για ανθρωπιστικούς λόγους.
- **Προεδρικό Διάταγμα 61/1999**
Διαδικασία αναγνώρισης αλλοδαπού πρόσφυγα, ανάκληση της αναγνώρισης και απέλαση αυτού, έγκριση εισόδου των μελών της οικογενείας του και τρόπος συνεργασίας με τον Εκπρόσωπο της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες στην Ελλάδα (όπως τροποποιήθηκε με τα ΠΔ 90/2008, 96/2008 και 167/2008).
- **Νόμος 1975/1991 (όπως τροποποιήθηκε με το Νόμο 2452/1996)**
Είσοδος - έξοδος, παραμονή, εργασία, απέλαση αλλοδαπών, διαδικασία αναγνώρισης αλλοδαπών.

ΟΡΙΣΜΟΣ ΤΟΥ « ΠΡΟΣΦΥΓΑ »

Σύμφωνα με το **Άρθρο 1 Α (2)** της Σύμβασης της **Γενεύης** στο καθεστώς του πρόσφυγα υπάγεται κάθε πρόσωπο που « *συνεπεία γεγονότων επελθόντων προ της 1^{ης} Ιανουαρίου 1951 και δικαιολογημένου φόβου διώξεως λόγω φυλής, θρησκείας, εθνικότητας, κοινωνικής τάξεως ή πολιτικών πεποιθήσεων ευρίσκεται εκτός της χώρας της οποίας έχει την υπηκοότητα και δε δύναται ή, λόγω του φόβου τούτου, δεν επιθυμεί να απολαύη της προστασίας της χώρας ταύτης, ή εάν μη έχουν υπηκοότητα τινά και ευρισκόμενον συνεπεία τοιούτων γεγονότων εκτός της χώρας της προηγούμενης συνήθους διαμονής, δεν δύναται ή, λόγω του φόβου τούτου, δεν επιθυμεί να επιστρέψη εις ταύτην* ».

Τα κριτήρια, λοιπόν, για την αναγνώριση του status του πρόσφυγα σε ένα πρόσωπο είναι τα εξής - σύμφωνα και με το άρθρο 13 του προεδρικού διατάγματος 96/2008 :

- **Δικαιολογημένος (και βάσιμος) φόβος.** Επίσης πρέπει να πληρούται τόσο το υποκειμενικό όσο και το αντικειμενικό στοιχείο του φόβου.
- **Δίωξη,** πραγματική και προερχόμενη είτε γενικά από τις ίδιες τις αρχές του Κράτους προέλευσης του πρόσφυγα είτε με την εν γνώσει ανοχή τους, ή από τμήματα του πληθυσμού αν οι αρχές αρνούνται ή αποδεικνύονται ανίκανες να προσφέρουν αποτελεσματική προστασία. Περιλαμβάνει και την έννοια της μελλοντικής δίωξης.
- **Λόγοι φυλής, θρησκείας, εθνικότητας, κοινωνικής τάξης ή πολιτικών πεποιθήσεων.**
- **Πρόσωπο το οποίο βρίσκεται εκτός της χώρας της οποίας έχει την υπηκοότητα.** Η προϋπόθεση ότι ένα άτομο πρέπει να βρίσκεται έξω από την πατρίδα του δεν συνεπάγεται απαραίτητα ότι αυτός/ αυτή την έχει εγκαταλείψει παράνομα ή λόγω δικαιολογημένου φόβου. Το πρόσωπο αυτό μπορεί να έγινε μεταγενέστερα πρόσφυγας (πρόσφυγας « επί τόπου »).
- **Πρόσωπο το οποίο δεν μπορεί ή δεν επιθυμεί να υπαχθεί στην προστασία της συγκεκριμένης χώρας (δηλαδή της χώρας της οποίας έχει την υπηκοότητα).**

Και επιπρόσθετα :

- **Να μην συντρέχουν οι ρήτρες παύσης** τους καθεστώτος του πρόσφυγα στο συγκεκριμένο πρόσωπο, **ή οι ρήτρες αποκλεισμού.**
- **Όλα τα παραπάνω στοιχεία να χαρακτηρίζονται από εύλογη αληθοφάνεια (ευλογοφανή)** κατά τη διαδικασία αξιολόγησης των ισχυρισμών του αιτούντος άσυλο.

Ειδικότερα, **ρήτρες παύσης και ανάκλησης του χορηγηθέντος καθεστώτος** αποτελούν, σύμφωνα με το **άρθρο 11 του προεδρικού διατάγματος 98/2006** :

- η εξασφάλιση εκ νέου οικειοθελώς της προστασίας της χώρας της ιθαγένειάς του,
- η ανάκτηση οικειοθελώς της ιθαγένειας που απώλεσε κατά το παρελθόν,
- η απόκτηση νέας ιθαγένειας και η απόλαυση της προστασίας της χώρας που του χορήγησε τη νέα ιθαγένεια,
- η εγκατάσταση εκ νέου οικειοθελώς στη χώρα που είχε εγκαταλείψει ή εκτός της οποίας είχε παραμείνει, εξαιτίας του φόβου ότι θα υποστεί δίωξη,
- αδυναμία εξακολούθησης άρνησης της προστασίας που του παρέχει η χώρα της ιθαγένειας, διότι έχουν παύσει να υφίστανται οι συνθήκες που οδήγησαν στην αναγνώρισή του ως πρόσφυγα,
- στην περίπτωση ανιθαγενούς, αν αυτός αποκτήσει τη δυνατότητα να επιστρέψει στη χώρα της πρώην συνήθους διαμονής του, διότι έχουν παύσει να υφίστανται οι συνθήκες που οδήγησαν στην αναγνώρισή του ως πρόσφυγα.

Από την άλλη πλευρά, **στο άρθρο 12 του προεδρικού διατάγματος 96/2008 εντοπίζονται οι ακόλουθες ρήτρες αποκλεισμού** από το καθεστώς της διεθνούς προστασίας , οι οποίες ενεργοποιούνται εφόσον υπάρχουν σοβαροί λόγοι να πιστεύεται ότι ο αιτών υπήκοος τρίτης χώρας ή ανιθαγενής :

- εμπίπτει στο πεδίο του άρθρου 1Δ της Σύμβασης της Γενεύης,
- έχει διαπράξει έγκλημα κατά της ειρήνης, έγκλημα πολέμου ή έγκλημα κατά της ανθρωπότητας, όπως αυτά ορίζονται στις οικείες διεθνείς συμβάσεις,
- έχει διαπράξει σοβαρό μη πολιτικό έγκλημα εκτός της ελληνικής επικράτειας, πριν γίνει δεκτός ως πρόσφυγας, δηλαδή πριν από το χρόνο έκδοσης της άδειας διαμονής που βασίζεται στην αναγνώριση του καθεστώτος του πρόσφυγα,
- είναι ένοχος πράξεων που αντιβαίνουν προς τους σκοπούς και τις αρχές των Ηνωμένων Εθνών όπως ορίζονται στο προοίμιο και στα άρθρα 1 και 2 του Καταστατικού Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών.

Συμπληρωματικά, θα ήταν χρήσιμο να αναφέρουμε ότι **επικουρικής προστασίας δικαιούνται τα πρόσωπα τα οποία έχουν υποστεί ή κινδυνεύουν να υποστούν σοβαρή βλάβη**, η οποία συνίσταται σε :

- θανατική ποινή ή εκτέλεση,
- βασανιστήρια ή απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση ή τιμωρία του αιτούντος στη χώρα καταγωγής του, ή
- σοβαρή προσωπική απειλή κατά της ζωής ή της σωματικής ακεραιότητας αμάχου λόγω βίας ασκούμενης αδιακρίτως σε καταστάσεις διεθνούς ή εσωτερικής ένοπλης σύρραξης.

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΓΙΑ ΤΗ ΧΟΡΗΓΗΣΗ ΑΣΥΛΟΥ

ΚΙΝΗΣΗ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ

Κάθε αλλοδαπός ή πρόσωπο χωρίς ιθαγένεια έχει το δικαίωμα να αιτηθεί είτε γραπτά είτε προφορικά για διεθνή προστασία εφόσον εμφανίζεται αυτοπροσώπως μπροστά στις αρμόδιες Αρχές στο έδαφος της ελληνικής επικράτειας, περιλαμβανομένων των συνόρων και των ζωνών διέλευσης της Χώρας.

Ως **Αρμόδιες Αρχές** παραλαβής της αίτησης για διεθνή προστασία νοούνται **οι κατά τόπους αρμόδιες Υπηρεσίες της Ελληνικής Αστυνομίας**, οι οποίες είναι υπεύθυνες να κινήσουν τη διαδικασία για τη χορήγηση ασύλου ή επικουρικής προστασίας.

Στους αιτούντες άσυλο παραδίδεται ατελώς από την αρμόδια αρχή παραλαβής, αμέσως μετά τον καθορισμό ημερομηνίας λήψης συνέντευξης, **ειδικό ατομικό δελτίο, το οποίο ονομάζεται "δελτίο αιτήσαντος άσυλο αλλοδαπού"**.

ΠΡΩΤΟΣ ΒΑΘΜΟΣ

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΞΕΤΑΣΗΣ ΤΩΝ ΑΙΤΗΣΕΩΝ ΑΣΥΛΟΥ (γενικά)

Όλες οι αιτήσεις διεθνούς προστασίας εξετάζονται καταρχήν ως αιτήσεις ασύλου και εφόσον δεν πληρούνται τα κριτήρια της Σύμβασης της Γενεύης για την χορήγηση του καθεστώτος του πρόσφυγα, εξετάζονται με βάση τα κριτήρια του καθεστώτος επικουρικής προστασίας.

Η διαδικασία του Ασύλου υπάγεται στην αρμοδιότητα της Ελληνικής Αστυνομίας, αν και σταδιακά γίνονται προσπάθειες « από-αστυνομικοποίησης » της, με την ίδρυση κατ' ενοχλήν Υπηρεσίας Ασύλου.

Οι αιτούντες επιτρέπεται να παραμένουν στο ελληνικό έδαφος μέχρι την ολοκλήρωση της εξέτασης της αίτησης τους και δεν απομακρύνονται με οποιονδήποτε τρόπο.

Οι αιτούντες δικαιούνται να παρίστανται στην προσωπική συνέντευξη με τον δικηγόρο που τους εκπροσωπεί ή τον σύμβουλο που τους συνδράμει. **Εντούτοις, η απουσία του δικηγόρου ή άλλου συμβούλου δεν αποτελεί ανασταλτικό παράγοντα για τη διεξαγωγή της προσωπικής συνέντευξης.**

ΤΑΚΤΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

- Τόσο στην τακτική όσο και στην ταχύρρυθμη διαδικασία, πραγματοποιείται **από έναν βαθμοφόρο αστυνομικό υπάλληλο μία υποτυπώδης προσωπική συνέντευξη με τον αιτούντα άσυλο.**
- Ο παραπάνω αναφερόμενος υπάλληλος της Αστυνομία **συντάσσει και καταθέτει στην αποφαινόμενη αρχή, τον Γενικό Γραμματέα του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης, ο οποίος αποφασίζει στον πρώτο βαθμό, πρακτικό με όλα τα απαραίτητα στοιχεία που συγκέντρωσε κατά τη διάρκεια της συνέντευξης.**
- Η εξέταση των αιτήσεων πρέπει να ολοκληρώνεται **σε έξι μήνες** κατά την τακτική διαδικασία, αλλά στην πρακτική η διάρκεια ποικίλλει.
- **Ιδιαίτερη μέριμνα επιδεικνύεται στην περίπτωση των γυναικών, των ανηλίκων, των μελών οικογενειών και των θυμάτων βασανιστηρίων.**

FAST TRACK Ή ΤΑΧΥΡΡΥΘΜΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

Κατά την ταχύρρυθμη διαδικασία, η εξέταση των αιτήσεων ολοκληρώνεται εντός τριών μηνών, με εξαίρεση των διαδικασιών στα σύνορα. Η ταχύρρυθμη διαδικασία προβλέπεται σύμφωνα με το **άρθρο 17 του Προεδρικού Διατάγματος 114/2010** όταν:

- Οι αιτήσεις διεθνούς προστασίας είναι **προδήλως αβάσιμες**, ή
- Ο αιτών προέρχεται **από ασφαλή χώρα καταγωγής**, ή
- Ο αιτών προέρχεται **από ασφαλή τρίτη χώρα**.

Και ευπαθή/ευάλωτα άτομα, όπως οι επιζώντες βασανιστηρίων συχνά εξετάζονται μέσω αυτής της διαδικασίας, χωρίς διάκριση.

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΣΤΑ ΣΥΝΟΡΑ

Στα σύνορα της Χώρας ή σε transit ζώνες των λιμανιών και των αεροδρομίων της, στην περίπτωση της εκεί υποβολής αιτήσεων διεθνούς προστασίας ακολουθείται σύμφωνα με τη διατύπωση του άρθρου 24 του Προεδρικού Διατάγματος 114/2010 η ταχύρρυθμη διαδικασία.

Η λειτουργία κέντρων screening στις συγκεκριμένες περιοχές, αν και προβλέπεται από το νόμο, προς το παρόν δεν έχει ξεκινήσει, με άλλα λόγια, ο νόμος ακόμα, δεν έχει ουσιαστικά εφαρμοστεί.

Αν δεν ληφθεί οριστική απόφαση εντός τεσσάρων εβδομάδων σχετική με την αίτηση του αιτούντος, τότε αυτός έχει το δικαίωμα να εισέλθει στο έδαφος της Χώρας, ενώ σε περίπτωση αναστολής εκτέλεσης των αποτελεσμάτων απόφασης απέλασης, λόγω άσκησης ένδικων μέσων, επιτρέπεται και πάλι η είσοδος του αιτούντος στην Χώρα μέχρι την έκδοση αποφάσεως.

Οι επιζώντες βασανιστηρίων δεν απολαμβάνουν ειδικών εγγυήσεων στα σύνορα, και όταν ακόμα βρίσκονται υπό κράτηση, διαμένουν σε απάνθρωπες συνθήκες όπως και όλοι οι υπόλοιποι κρατούμενοι.

ΑΒΑΣΙΜΕΣ ΑΙΤΗΣΕΙΣ

- Σε γενικό επίπεδο, στο άρθρο με τον ομώνυμο τίτλο – Αβάσιμες Αιτήσεις - του Προεδρικού Διατάγματος 114/2010, οι αρμόδιες αρχές δύνανται να απορρίψουν αίτηση, αν αποδείξουν ότι αυτή είναι αβάσιμη, ήτοι ο αιτών δεν πληροί τις προϋποθέσεις χαρακτηρισμού του ως πρόσφυγα ή δικαιούχου επικουρικής προστασίας.
- Στην περίπτωση της ταχύρρυθμης διαδικασίας ως προδήλως αβάσιμες νοούνται οι αιτήσεις, όταν ο αιτών κάνει επίκληση λόγων που προδήλως δεν συνάδουν με την ιδιότητα του πρόσφυγα ή όταν αυτός υποβάλλει την αίτηση καταχρηστικά ή με δόλο.

ΑΠΑΡΑΔΕΚΤΕΣ ΑΙΤΗΣΕΙΣ

Ως απαράδεκτες νοούνται οι αιτήσεις εάν:

- Άλλο κράτος – μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχει ήδη χορηγήσει στον αιτούντα άσυλο καθεστώς διεθνούς προστασίας ή έχει αναλάβει την ευθύνη εξέτασης της σχετικής αίτησης.
- Ο αιτών απολαμβάνει επαρκούς προστασίας από χώρα, μη κράτος – μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- Έχει προηγηθεί τελεσίδικη απόφαση της αποφαινόμενης αρχής ως προς όμοια αίτηση.
- Προέρχεται από μέλος της οικογένειας αιτούντος προσώπου, το οποίο μέλος είχε συναινέσει αρχικά η αίτησή του να συμπεριληφθεί στην αίτηση του άλλου προσώπου και δεν συντρέχει λόγος που να δικαιολογεί την ξεχωριστή υποβολή αιτήσεων.

ΤΑΥΤΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΠΑΡΑΠΟΜΠΗ ΤΩΝ ΘΥΜΑΤΩΝ ΒΑΣΑΝΙΣΤΗΡΙΩΝ ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

- Το ελληνικό δίκαιο προβλέπει ένα σύστημα ταυτοποίησης και παραπομπής που βασίζεται στα **Άρθρα 17 και 20 του Προεδρικού Διατάγματος 220/2007** το οποίο μεταφέρει αντιστοίχως τα Άρθρα 17 και 20 της Οδηγίας 2003/9.
- Το Άρθρο 20 αναφέρει ότι: « Οι αρμόδιες αρχές υποδοχής και φιλοξενίας ή παραλαβής και εξέτασης της αίτησης ασύλου, εξασφαλίζουν τη μεταφορά των θυμάτων βασανιστηρίων, βιασμού ή άλλων σοβαρών πράξεων βίας σε εξειδικευμένες υπηρεσίες για την απαραίτητη υποστήριξη και θεραπεία των τραυμάτων που προκάλεσαν οι προαναφερόμενες πράξεις.»
- Επιπρόσθετα, το Άρθρο 11 του Νόμου 3907/2011, όσον αφορά τα κέντρα screening, στην Παράγραφο 2 αναφέρεται ότι: « ο Επικεφαλής του Κέντρου ή της Μονάδας, ύστερα από εισήγηση του κλιμακίου ιατρικού ελέγχου και ψυχοκοινωνικής υποστήριξης, παραπέμπει τα άτομα που ανήκουν σε ευάλωτες ομάδες στον αρμόδιο κατά περίπτωση φορέα κοινωνικής στήριξης ή προστασίας. Ως ευάλωτες ομάδες, για τις ανάγκες του παρόντος, νοούνται : τα θύματα βασανιστηρίων, βιασμού ή άλλης σοβαρής μορφής ψυχολογικής, σωματικής ή σεξουαλικής βίας.»

ΔΕΥΤΕΡΟΣ ΒΑΘΜΟΣ

ΕΠΙΤΡΟΠΕΣ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ

Με βάση το **άρθρο 26 του Προεδρικού Διατάγματος 114/2010**, το οποίο εξακολουθεί να είναι σε ισχύ, συνιστώνται μία ή περισσότερες Επιτροπές Προσφυγών με απόφαση του Υπουργού Προστασίας του Πολίτη, αποτελούμενες από:

1. έναν υπάλληλο του Υπουργείου Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης ή Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, κατηγορίας ΠΕ, πτυχιούχο νομικής, ως Πρόεδρο,
2. έναν εκπρόσωπο της Ύπατης Αρμοστείας του Ο.Η.Ε. για τους Πρόσφυγες, και
3. έναν νομικό, με εξειδίκευση στο προσφυγικό δίκαιο ή το δίκαιο των δικαιωμάτων του ανθρώπου, ως μέλη.

Ο αιτών δικαιούται να προσφύγει ενώπιον της Επιτροπής Προσφυγών:

- Κατά της απόφασης απορριπτικής αίτησης διεθνούς προστασίας ή ανακλητικής του καθεστώτος αυτού εντός τριάντα (30) ημερών από την επίδοση της εν λόγω απόφασης στον αιτούντα.
- Κατά της απόφασης που κρίνει την αίτηση διεθνούς προστασίας ως προδήλως αβάσιμη ή απαράδεκτη μέσα σε δεκαπέντε (15) ημέρες από την επίδοση της εν λόγω απόφασης.
- Κατά της απόφασης που απορρίπτει αίτηση διεθνούς προστασίας κατά τις διαδικασίες στα σύνορα, εντός δέκα (10) ημερών από την επίδοση της εν λόγω απόφασης.
- Κατά της απόφασης που απορρίπτει μεταγενέστερη αίτηση κατά το προκαταρκτικό στάδιο, μέσα σε δέκα πέντε (15) ημέρες από την επίδοση της απόφασης.

Κατά το χρόνο που επιτρέπεται η άσκηση προσφυγής, ως και μετά την άσκηση αυτής, **αναστέλλεται κάθε μέτρο απέλασης του αιτούντος μέχρι την ημερομηνία έκδοσης της απόφασης** της Επιτροπής Προσφυγών.

Κάθε Επιτροπή καλεί τον προσφεύγοντα, ο οποίος ενημερώνεται το αργότερο πέντε (5) ημέρες πριν την ημερομηνία εξέτασης του και σε γλώσσα που κατανοεί για τον τόπο και την ημερομηνία εξέτασης της προσφυγής του, για να εκθέσει προφορικά, με τη βοήθεια κατάλληλου διερμηνέα, τα επιχειρήματα του και να δώσει διευκρινίσεις ή να υποβάλει τυχόν συμπληρωματικά στοιχεία.

Η απόφαση της Επιτροπής Προσφυγών επιδίδεται στον αιτούντα το ταχύτερο δυνατό. Σε περίπτωση απορριπτικής απόφασης τάσσει στον αιτούντα προθεσμία αναχώρησης του από τη χώρα η οποία δεν δύναται να υπερβαίνει τις ενενήντα (90) ημέρες.

Οι αιτούντες έχουν το δικαίωμα να συμβουλευτούν με δικά τους έξοδα δικηγόρο ή άλλους συμβούλους για θέματα σχετικά με την προσφυγή τους. Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις προσφέρουν νομική βοήθεια σε επιλεγμένους πρόσφυγες, αλλά όχι σε ευρεία κλίμακα αν αναλογιστούμε τον συνολικό αριθμό εκείνων που θα έπρεπε να τυγχάνουν βοήθειας.

Σύμφωνα με το **άρθρο 5 του Ν. 3907/2011**, στο Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη προβλέπεται η σύσταση Αρχής Προσφυγών, η οποία εξετάζει τις προσφυγές αιτούντων διεθνή προστασία κατά αποφάσεων της προβλεπόμενης από τον ίδιο νόμο, Υπηρεσίας Ασύλου.

Η **Αρχή Προσφυγών** υπάγεται απευθείας στον Υπουργό Προστασίας του Πολίτη.

Στην Αρχή **λειτουργούν μία ή περισσότερες τριμελείς Επιτροπές Προσφυγών**, που συγκροτούνται, ανάλογα με τον αριθμό των προσφυγών που υποβάλλονται με απόφαση του Υπουργού Προστασίας του Πολίτη με θητεία δύο ετών που μπορεί να ανανεώνεται.

ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ

Ο αιτών άσυλο και ο Υπουργός για την Προστασία του Πολίτη έχουν το δικαίωμα να κάνουν αίτηση ακυρώσεως κατά της απόφασης της Επιτροπής Προσφυγών μέσα σε 60 ημέρες, από την ημέρα επίδοσης της τελικής απόφασης.

Η Προσφυγή δεν έχει ανασταλτικό αποτέλεσμα.

Το Δικαστήριο εξετάζει τον φάκελο της υπόθεσης και αποφασίζει επί της ακύρωσης της απόφασης.

ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΠΑΡΑΜΟΝΗΣ ΓΙΑ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ

- Σε περίπτωση απόρριψης της αίτησης για διεθνή προστασία, οι αποφαινόμενες αρχές μπορούν να αποφασίσουν την χορήγηση καθεστώτος παραμονής για ανθρωπιστικούς λόγους.
- ο αιτών, καθώς και τα μέλη της οικογένειάς του εφοδιάζονται με **ειδική κάρτα διαμονής με χρονική διάρκεια έως δύο έτη**, η οποία μπορεί να ανανεωθεί με σχετική αίτηση τουλάχιστον 30 ημέρες πριν από την λήξη της ισχύος της.

Για την έγκριση της συγκεκριμένης παραμονής, λαμβάνεται υπόψη από τις αρχές **ο βαθμός της αντικειμενικής αδυναμίας απομάκρυνσης του αιτούντος από τη Χώρα**, παραδείγματος χάρη:

- λόγοι ανωτέρας βίας που αποκλείουν την επιστροφή του,
- ασθένεια του ίδιου ή μέλους της οικογένειάς του,
- εμφύλιες συρράξεις και μαζικές παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων στη χώρα καταγωγής του, ή
- συνδρομή της ρήτρας μη επαναπροώθησης στο πρόσωπο του.

ΣΥΣΤΗΜΑ ΥΠΟΔΟΧΗΣ

Το Άρθρο 17 του Προεδρικού Διατάγματος 220/2007, το οποίο μεταφέρει στην ελληνική έννομη τάξη το Άρθρο 17 της Οδηγίας 2003/9, αναφέρει ότι : « κατά την εφαρμογή των διατάξεων του Κεφαλαίου Β' περί των συνθηκών υποδοχής, οι αρμόδιες αρχές και οι τοπικοί οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης φροντίζουν για την ειδική μεταχείριση των αιτούντων άσυλο που ανήκουν σε ευάλωτες ομάδες, όπως οι ανήλικοι, οι ανάπηροι, οι ηλικιωμένοι, οι εγκυμονούσες, οι μονογονεϊκές οικογένειες με ανήλικα παιδιά, καθώς και τα πρόσωπα που έχουν υποστεί βασανιστήρια, βιασμό ή άλλες σοβαρές μορφές ψυχολογικής, σωματικής ή σεξουαλικής βίας».

- Στην Ελλάδα , υπάρχουν **13 Κέντρα Υποδοχής «ανοιχτά»**, τα περισσότερα από τα οποία διοικούνται από Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις.
- Σύμφωνα με το **νόμο 3907/2011**, στο Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη **προβλέπεται η σύσταση αυτοτελούς Υπηρεσίας με τίτλο «Υπηρεσία Πρώτης Υποδοχής»**, που θα έχει ως αποστολή την αποτελεσματική διαχείριση των υπηκόων τρίτων χωρών που εισέρχονται παρανόμως στη Χώρα, σε συνθήκες σεβασμού της αξιοπρέπειάς τους, με την υπαγωγή τους σε διαδικασίες πρώτης υποδοχής.

ΚΡΑΤΗΣΗ ΤΩΝ ΑΙΤΟΥΝΤΩΝ

Σύμφωνα με το Προεδρικό Διάταγμα 116/2012, τροποποιούνται διατάξεις του Προεδρικού Διατάγματος 114/2010 και πλέον η κράτηση των αιτούντων άσυλο σε κατάλληλο χώρο, από τρεις μήνες, δύναται να παρατείνεται περαιτέρω, με ειδικά αιτιολογημένη απόφαση του οικείου Αστυνομικού Διευθυντή και, προκειμένου περί Γενικών Αστυνομικών Διευθύνσεων Αττικής και Θεσσαλονίκης, από τον αρμόδιο για θέματα αλλοδαπών Αστυνομικό Διευθυντή, εφόσον εξακολουθούν οι λόγοι που την επέβαλαν σύμφωνα με την παράγραφο 2 του άρθρου 13 του Προεδρικού Διατάγματος 114/2010 δηλαδή **εφόσον δεν μπορούν να εφαρμοσθούν εναλλακτικά μέτρα.**

Οι επιζώντες βασανιστηρίων δεν έχουν διαφορετική μεταχείριση σε σύγκριση με τους υπόλοιπους κρατούμενους. Το γεγονός ότι έχουν υποστεί βασανιστήρια δεν αποτελεί επαρκή λόγο ώστε να αφεθούν ελεύθεροι.

Μόνο κατ' εξαίρεση, για έναν από τους παρακάτω λόγους:

1. Δεν φέρει ή έχει καταστρέψει τα ταξιδιωτικά του έγγραφα και είναι αναγκαίο να διαπιστωθεί η ταυτότητά του, οι συνθήκες εισόδου και τα πραγματικά στοιχεία προέλευσης του, ιδίως στις περιπτώσεις μαζικών αφίξεων παράνομα εισερχομένων αλλοδαπών.
2. Συνιστά κίνδυνο για την εθνική ασφάλεια ή τη δημόσια τάξη.
3. Κρίνεται αναγκαία για την ταχεία και αποτελεσματική εξέταση του αιτήματος.
4. Αποτελεί κίνδυνο για τη δημόσια υγεία, επειδή πάσχει από λοιμώδες νόσημα ή ανήκει σε ομάδες ευάλωτες σε λοιμώδεις ασθένειες, ιδίως λόγω της χώρας προέλευσης ή της χρήσης ενδοφλέβιων μη σύννομων ουσιών ή του ότι είναι εκδιδόμενο πρόσωπο, κατά την έννοια των διατάξεων του ν. 2734/1999 (Α' 161) ή του ότι διαμένει υπό συνθήκες που δεν πληρούν τους στοιχειώδεις 2. κανόνες υγιεινής, όπως τα θέματα αυτά καθορίζονται από υγειονομικές διατάξεις.

Η παράταση της κράτησης δεν μπορεί να υπερβαίνει τους δώδεκα (12) μήνες. Στις περιπτώσεις αυτές η αίτηση ασύλου εξετάζεται κατά προτεραιότητα.

ΑΣΥΝΟΔΕΥΤΟΙ ΑΝΗΛΙΚΟΙ

- Ο ανήλικος, **κάτω των 18 και άνω των 14 ετών**, είτε είναι ασυνόδευτος είτε εισέρχεται στο ελληνικό έδαφος με τη συνοδεία ενήλικα μπορεί να υποβάλλει **αυτοτελώς** αίτηση ασύλου, αν οι Αρμόδιες Αρχές διαπιστώνουν ότι η **ωριμότητά** του τού επιτρέπει να αντιληφθεί τη σημασία της πράξης του.
- Σε **κάθε άλλη περίπτωση**, οι αρμόδιες αρχές, όταν υποβάλλεται αίτηση από ασυνόδευτους ανηλίκους, ενεργούν σύμφωνα με το άρθρο 19 του Προεδρικού Διατάγματος 220/2007, **διορίζοντας επίτροπο του ανηλίκου**.
- Επιπλέον μπορούν να προσδιορίσουν την ανηλικότητα του αιτούντος, με τη **διεξαγωγή ιατρικών εξετάσεων**.
- Οι αιτήσεις των ασυνόδευτων ανηλίκων εξετάζονται **κατά προτεραιότητα, σύμφωνα με τη τακτική διαδικασία**.
- Η **διασφάλιση του συμφέροντος του παιδιού** σε κάθε στάδιο της διαδικασίας αποτελεί ζήτημα πρωταρχικής σημασίας.

ΔΙΑΔΙΚΑΣΤΙΚΕΣ ΕΓΓΥΗΣΕΙΣ

ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ

- Στους αιτούντες άσυλο πρέπει να παρέχεται η ευκαιρία να επικοινωνούν με την **Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες** ή με **κάθε άλλο οργανισμό** που παρέχει νομική βοήθεια.
- Στην πράξη, ο αριθμός των φυλλαδίων που διανέμονται στους ενδιαφερόμενους και τους αιτούντες αναφορικά με τα δικαιώματά τους είναι πολύ μικρός.

ΠΑΡΟΧΗ ΝΟΜΙΚΗΣ ΑΡΩΓΗΣ

- Σύμφωνα με το **Άρθρο 11, παράγραφος 2 του Προεδρικού Διατάγματος 114/2010** σε όλους τους αιτούντες άσυλο πρέπει να παρέχεται **δωρεάν νομική βοήθεια** με βάση τη διαδικασία που περιγράφεται στο **νόμο 3226/2004** ενώπιον του Δικαστηρίου για τις Προσφυγές.
- Από την άλλη πλευρά, σύμφωνα με το **Άρθρο 11.1 του Π.Δ. 114/2010** αιτούντες έχουν το δικαίωμα να συμβουλευούνται, **με δικά τους έξοδα, δικηγόρο ή άλλο σύμβουλο** για θέματα που αφορούν τις αιτήσεις τους.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΜΕΝΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ

- ❑ Οι αρμόδιοι υπάλληλοι που αναλαμβάνουν την πραγματοποίηση συνεντεύξεων σε πρώτο βαθμό καθώς και τα μέλη της Επιτροπής Προσφυγών **οφείλουν να γνωρίζουν τη νομοθεσία και τη νομολογία περί διεθνούς προστασίας και να ενημερώνονται διαρκώς.**
- ❑ Προς τούτο, διοργανώνονται σεμινάρια κατάρτισης, αυτοτελώς ή σε συνεργασία με την Ύπατη Αρμοστεία του Ο.Η.Ε. για τους Πρόσφυγες ή με Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις.

Σύμφωνα με το Άρθρο 10, παρ.9. Α του Προεδρικού Διατάγματος 114/2010 που μεταφέρουν τα Άρθρα 12, 13, 14 της Οδηγίας 2005/85, κρίνεται ως απαραίτητο τα άτομα που διεξάγουν την συνέντευξη σε πρώτο βαθμό να **εκπαιδεύονται αναφορικά με τις ιδιαίτερες ανάγκες των γυναικών, των παιδιών και των θυμάτων βασανιστηρίων.**

Στην πρακτική, τυγχάνουν μίας γενικής εκπαίδευσης, αλλά όχι σε τακτική βάση.

ΔΙΕΡΜΗΝΕΙΣ, ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΕΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΔΙΑΜΕΣΟΛΑΒΗΣΗ

- ❑ Σύμφωνα με τον νόμο, **κάθε αιτών άσυλο πρέπει να ενημερώνεται σε γλώσσα την οποία κατανοεί** για τη διαδικασία που ακολουθείται, τα δικαιώματά και τις υποχρεώσεις του.
- ❑ Στην πράξη, **αυτή η δυνατότητα είναι αρκετά περιορισμένη**, εξαιτίας της απουσίας διερμηνέων και μεταφραστών τόσο στα σύνορα όσο και στα κέντρα κράτησης. Τον ρόλο του μεταφραστή στα κέντρα κράτησης συνήθως παίζουν άλλοι κρατούμενοι.
- ❑ Αν η συνέντευξη αφορά σε γυναίκα αιτούσα, τότε η συνέντευξη πραγματοποιείται από γυναίκα συνεντευξιάζουσα, εξειδικευμένη στο συγκεκριμένο αντικείμενο.

ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΣΤΗΝ ΥΓΕΙΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΙΑΤΡΟ-ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΗ ΠΕΡΙΘΑΛΨΗ

- Όπως προβλέπεται στο νόμο, **όλοι οι αιτούντες άσυλο έχουν πρόσβαση σε δωρεάν ιατρική και νοσοκομειακή φροντίδα**, ακόμα κι αν δεν είναι καταγεγραμμένοι στην Εθνική Υπηρεσία Υγείας.
- Ιατρο-νομική αναφορά, προς το παρόν για τα θύματα βασανιστηρίων, δεν απαιτείται από το νόμο. Αυτή τη στιγμή δεν υφίσταται καμία δημόσια δομή υγείας που να εξειδικεύεται στα θύματα βασανιστηρίων. Το ΙΚΑΘΒ συνήθιζε να παρέχει τέτοιου είδους αναφορές στο παρελθόν. Η νομολογία του ΣτΕ (Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο της Ελλάδας) παρουσιάζεται πρόσφατα σκεπτική όσον αφορά την αποδεικτική αξία των ιατρο-νομικών αναφορών του ΙΚΑΘΒ.
- Η ΜΚΟ «Μετάδραση» είναι πλέον η μόνη οργάνωση που παρέχει τέτοιες αναφορές, ωστόσο αυτή η οργάνωση είναι εγκατεστημένη μόνο στην Αθήνα.
- Συχνά, παρεμποδίζεται η παραπομπή επιζώντων βασανιστηρίων σε εξειδικευμένες μονάδες περίθαλψης, εξαιτίας της υπαγωγής των θυμάτων στο καθεστώς του κρατουμένου.

ΤΡΙΤΑ ΜΕΡΗ ΠΡΙΝ ΚΑΙ ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΗΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΗΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ ΚΑΙ ΤΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΝΩΠΙΟΝ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ

- Ειδικά όσον αφορά, **τα θύματα βασανιστηρίων**, τα οποία έχουν επιβεβαιωθεί πριν από την προσωπική συνέντευξη από Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις, τα βοηθάει ένας **δικηγόρος ή νομικός σύμβουλος ενώπιον των αρμόδιων αρχών** και στους δύο βαθμούς.
- Οι δικηγόροι/ νομικοί σύμβουλοι των ΜΚΟ, προετοιμάζουν τον αιτούντα για την συνέντευξη, εξηγώντας τη διαδικασία, τις συνέπειες των λεπτομερειών που αναφέρονται κατά τη διάρκεια της συνέντευξης.
- Κατά τη διάρκεια της συνέντευξης, ο ορισμένος από τη ΜΚΟ νομικός σύμβουλος/ δικηγόρος μπορεί να παρεμβαίνει και να ζητάει από τον υπάλληλο ή την Επιτροπή να σταματάει την συνέντευξη αν ο επιζών βασανιστηρίου γίνεται υπερβολικά ευαίσθητος σε ορισμένες ερωτήσεις ή αν βρίσκεται προφανώς σε κατάσταση άγχους. Ο δικηγόρος μπορεί να βοηθήσει τους επιζώντες βασανιστηρίων απευθύνοντάς τους ερωτήσεις, οι οποίες καταγράφονται από τον υπάλληλο.
- Μπορεί **και τρίτα άτομα** να είναι παρόντα ώστε να υποστηρίζουν το θύμα βασανιστηρίου κατά τη συνέντευξη.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η διαδικασία για τη χορήγηση ασύλου σε πρόσφυγες στην Ελλάδα, όπως παρουσιάστηκε παραπάνω , έχει κατά καιρούς κατακριθεί τόσο από Ευρωπαϊκούς και διεθνείς φορείς , όσο και από εντόπιους παράγοντες και κυρίως από εκείνους που αποτελούν μέρος αυτής της διαδικασίας σε οποιοδήποτε στάδιο ή επίπεδο.

Σε καμία περίπτωση, δεν θα πρέπει να παραβλέπουμε ότι **το βάρος για την Ελλάδα είναι πολύ μεγάλο**, αν αναλογιστούμε μάλιστα, την τρέχουσα οικονομική κρίση και τις επιπτώσεις στην ελληνική κοινωνία, μαζί με όλα τα παρεπόμενα της. Η Ευρωπαϊκή Ένωση οφείλει να υποστηρίξει την Ελλάδα, καθώς πρόκειται για την αντιμετώπιση ενός κοινού ζητήματος.

Αυτό που προέχει πάντα είναι η διασφάλιση των δικαιωμάτων των αιτούντων άσυλο και των αναγνωρισμένων προσφύγων καθώς και η αποτελεσματική προστασία τους από οποιονδήποτε ή ο,τιδήποτε επιχειρήσει να τους βλάψει.

Εν κατακλείδι, παραφράζοντας τον ακροτελεύτιο στίχο του Charles Bukowski από το ποίημά του Breakfast , ότι « κάποιος πρέπει να πεθάνει πολλές φορές, προτού μπορέσει να ζήσει πραγματικά », καλό θα ήταν να μην ξεχνάμε ότι οι πρόσφυγες έχουν ήδη βιώσει πολλούς « προσωπικούς (και όχι μόνο) θανάτους » προτού καταφθάσουν στη χώρα μας. Αυτό δεν σημαίνει ότι μας δίνεται το δικαίωμα να τους προκαλέσουμε μερικούς ακόμα, αντιθέτως, αν θεωρήσουμε ότι στα μάτια των προσφύγων η Ελλάδα συμβολίζει τη « Ζωή », θα πρέπει να έχουμε κατά νου ότι ίσως έχει έρθει η ώρα να «ζήσουν πραγματικά», και με αυτό ως γνώμονα οι εμπλεκόμενοι με οποιοδήποτε τρόπο στη διαδικασία ασύλου να παίρνουν τις περαιτέρω αποφάσεις τους.

Ευχαριστώ για την προσοχή σας.